

mértékben ezt meghaladta, talán olly mértékben, lehet mondani, hogy a' görög egyszerűség' 's gyermekded ártatlanságnak (naiv) alatta maradt; miképen ez az újkori Költőkkel megtörténni szokott. Egy megbecsülhetetlen sajátosság az ő Epigrammájin, melly maga képes lehetne őket a' tökélet' egy felsőbb fokára emelni, mint minden egyebeink e' nemben vannak, az a' bájos görgésű, hajlékony, kerekded nyelv, melly ezen Írónk sokévi stúdiómának gazdag resultatuma. Ez az, a' mi egy megfoghatatlan báj, egy bizonyos *classici* szint vagy *Kazinczy* nak minden, még olly parányi versecskéjében is felcsillámlani.

— — — — *Bajza József.*

11.

A' kit Istenek szeretnek, ifjant hal-el — úgy hitte a' Görög. De sorsát még inkább áldhatja, a' ki ép öregséget ér, 's ideje van, ifjúsága' vétkei megigazítani. Csokonaynak ez nem engedte; ő harminczkét eszt. korában holt - meg (szül. Debreczenben 1773. Novemb. 17.; megholt ugyan ott 1805. Január. 28.). A' mit tőle hírnök, mutatja a' ritka adományú, igen szép isméretű, szerencsés hajlékonyságú ifju - férfit, kiből más csillagzatok alatt, más úton indulva, valami igen nagy, legalább igen jó, lehetett volna; de azt is mutatja a' ki nem juthata - el céljaihoz, sőt,

hamis útakra tévedvén és tévesztetvén, egyéb leve, mint a' mi illy ifju korában is már lehetett volna. Leglelkesbb, legszerencsésbb dolgozásait, mint a' leggondatlanabbakat, foltok piszkolják-el, 's nem ritkán szinte nevetséges foltok.

Kölcssey nagy belátással 's férfias lélekkel rajzoló Csokonaynak poetai tulajdonit (Tud. Gyűjt. 1817. II. Köt.), 's egyenessége neheztelést vona rá a' Csokonayt imádó seregnél. Méltán e? — erre feleljen az, hogy Csokonay a' Mesterség' barátjai között a' szerint nem tudá, minden érde-
mei mellett, tekintetbe jutni, a' hogy az a' nagyobb sereg ötét csudálgatá, egyetlennek hirdeté. Rosz jel, midőn a' Mesterség' barátjai bennünket nem látszanak ismerni, de a' sokaság tömjénezget!

Valóban Kölcsseynek igaza van, 's abban különösen igaza, hogy a' Csokonay' tévedései egyenesen születése' helyének, neveltetésének, társalkodásának hibájok. Más helytt, vagy ott de később, Csokonay is más lett, más volt volna.

Iskoláinkban, ott és minden más helytt, jó fejnek az tartatik, a' ki dolgozásaival, a' mi-
korára parancsoltatott, készen van, csak verse vers legyen, grammaticai és prosodiai hibák nélkül, nem hamis rímekkel, 's ha ömölve, bugyogva foly. Csokonay, a' maga nagy könnyüége 's elméskedéseinek villogtatásai által, már iskolájiban elérte a' celebritást, 's a' tömjén' füste

elszédítette. Szerencsétlenségére inkább szerete csudáztatni mint jónak illik. Tőle, a' ki olly könnyen adhata, sokan sokat kívántak, ő pedig örömet ad mindent és mindég; a' kívánóknak minden jó volt, ha vers volt, és ha rajta nyéríteni lehet; neki pedig a' mázolás is emelte hírét. Elszédítve ezen örök csudáztatásban, 's talán buzdítva, kérve csudálójától, felméné a' Dielára, hallatni magát, nem mint Pindár és Herodotusz az Olympiai játékokban, hanem — a' Külcsey' euphémismusa szerint; mert még kedvetlenebb képet vehetett volna fel — mint az ismeretes Virtuóz; 's még Pozsonyban is mindég azok között forga, a' kiket kerülnie kellett volna. A' kik jelen valának a' Váradi temetésen, emlékezünk, melly rettegek közt hánykolódott, ha megfogta neki engedtetni, hogy a' Predikáló és Parentátor után cathedraba léphessen - fel, elmondani előre - csudált versét; melly gravitással lépegete - fel a' grádicson, akarva csüörtetvén oldaláról - függő kardját; melly arcczal's hanggal monda - el az első sort (*Lenni? vagy Nemlenni? kérdések' kérdése*); — és midőn ott a' legjobbak' társaságában tölthette volna az egész estvét, neki mint volt elég, azok közt lenni, kik gégejiket csudáltaták. Mind ezeket a' Külcsey' szavának igazlására, 's azoknak, a' kik érteni akarják 's tudák.

Csokonay elragadtatással olvasá Himfyt; azt hitte, hogy olyat ő is tud mihelytt akar, vagy talán erre is meg vala kérve csudálójitól; és megjelené — *Lilla!* Ódákat is vára magától, 's írt Ódákat is — *sustorogó tűzűeket* — mint Szonettek, Anacreonticákat. Most Arpádiászt akara adni, de szerencséjére egy neki magánál inkább kedvező halál kikapá gyalázatja elől.

Prof. Márton és Domby Urak hálánkat érdemlik, hogy a' mit Csokonay hagyta, és a' mi ezekből nyomtatás alá mehet, kiadák. De ez homályt vet az ő nevére, nem fényt. A' lelkes, bár nem-teremtő lelkű, 's midőn jók' társaságában volt, nagyon szeretetre-méltó, és igazán szerény Csokonay, méltó, hogy emlékezete a' Mesterség' barátjai között szennyek nélkül maradjon fenn, 's Géniuszának valamelly barátja tégye, a' mit Csokonay később bizonyosan meg tett volna, — adjon a' sokból keveset, de jót. Azon darabjaival, mellyeket én elejétől fogva leginkább kedveltem, egyedül kedveltem, itt tészek egy próbát némelly helyeit megváltoztatva:

B O R D A L.

Evoe!

Bacchusz! Evan - Evoe!

Evoe!

Bacchusz, töltsd lelkünket be!

Itt van a' zúzos December,
 , Bor van e?
 Bort igyék ma minden ember,
 Evoe!

Idvez! légy,
 Bacchusz, áldott Istenség!
 Hol te mégy,
 Vígad ott a' föld 's az ég.
 Szívünk úgy felrajzik véled
 Mint a' méh,
 Életünk csak tőled éled,
 Evoe!

A' Mazúr
 Általad gazdag lehet,
 'S mint az Úr
 Szarvat és szemet vehet.
 Észt lel a' bolond a' borba',
 'S úgy lesz bölcs;
 Tölts tehát bort e' csuporba,
 Tölts, tölts, tölts!

Általad
 A' barátság lelkesül;
 Általad
 Sok harag lecsendesül.
 Boldog, és azon nem ülhet
 Semmi baj,
 A' ki véled egyesülhet,
 Hajh, hajh, hajh!

Csak te vagy.
Szíveinknek mindene.
El ne hagyj
Kedv' 's öröm' nagy Istene!
Meghalunk; de semmi gond az;
Félre bú!
A' ki búsúl, mind bolond az,
Hú, hú, hú!

Tőled ég
Ámor' édes lángja is.
Tőled még
Felhevül a' lomha is.
Csak te tartod fris melegben
A' gyomort;
Bort igyunk hát illy hidegben,
Bort, bort, bort.

Soknak kárt
Tészen a' bor, szent igaz;
Soknak árt
A' tivornya; semmi az!
Félre most az Ethicával,
Nincs itt Pap.
Tánczra a' szép Sárikával,
Hap, hap, hap!

Evoe!
Bacchusz! Evan - Evoe!
Evoe!
Bacchusz töltsd lelkünket be!

Itt van a' zúzos December ,
 Bor van e?
 Bort igyék ma minden ember ,
 Evoe!

PARASZT-DAL.

Ama' fejér nyárfák alatt ,
 A' part felé,
 Sűrű rekettye közt vezet
 Egy róna bé.
 Oh , mert az a' hely énnekem
 Irtóztató!
 Ott eggy vityilló, abba' nyög
 A' szép Kató.

Hiszen , no , csendes este van ,
 Nincs semmi szél ,
 Még is hogyan , hogyan rezeg
 A' nyárlevél.
 Oh szép Kató , nem reszket úgy
 A' nyárlevél ,
 Mint én teértted reszketek.
 Hova levél ?

Katóm , Katóm , ki sem jöhetsz
 Te tán soha ,
 Úgy bécsukott az a' guta
 Vén mostoha ,

Miolta szép orcáidat,
Szép violám,
Ott benn, az ajtósark mellett,
Megcsókolám!

T'od, azt hazudtam volt neki:
„Csak a' pipát...”

Hogy a' manó el nem vivé
A' vén szipát!

El sem hivé, rá sem hagyá

Egy szómat is;

Elkergetett, 's lelúgozá

Snbámat is.

Azolta erre jönni is

Nem mertem én,

Tudod, pemetén jár az a'

Puruttya vén!

Csak itt nyögök, kedves Kató,

E' fák alatt;

Tudom te is nyögsz a' setét

Kémény alatt.

Füstöl, galambom, füstöl a'

Kéményetek,

Mert tán bizony nagyon alá

Tüzeltetek.

Héj, héj, az én szívemben is

Nagy tűz vagyon

Héj, héj, azért sohajtok én

Ilyen nagyon!

De még az Isten módot ad,
 Tudom, hogy ad,
 Kimentlek én, vagy meggebed
 A' vén anyád.
 Ha más különben nem lehet,
 Felégetem
 Azt a' vityillót, 's őtet is
 Belé vetem.

A' szívem is majd meghasad,
 Kedves Katóm,
 Hogy képedet még 'csak nem is
 Csókolhatom.
 Szegény legény vagyok, de csak
 Egy csókot adj,
 Ihol a' szűröm; vedd, nesze,
 Egy ingbe' hagyj.

De már réám setétedett
 Az éjjel is,
 Még is csak itt kesergék én
 Potomra is.
 Bús sorsomat kesergém én,
 'S a' szép Katát.
 Rózsám, aludj helyettem is;
 Jó éjszakát!

KULACSONHOZ.

Drága kincsem, galambócskám,
 Csikóbőrös kulacsocskám,
 Értted halok, értted élek,
 Száz lyányért el nem cseréllek.

Megvidító orczácskádat,
Csókra - termett kerek szádat,
Hogyha számhoz szoríthatom,
Zsuzsiét nem csókolgatom.

Oh, hogy kótog a' kebeled,
Mellyben szívemet viseled!
Oh, millyen szép kis ajakad,
'S aranylánczra méltó nyakad!

Karcsu derekadon a' váll
Halháj nélkül is szépen áll,
Nem úgy ám mint a' Manczié,
Vagy, a' majd megmondám, kié.

Szép a' hajad, szép szála is,
Ha kis csikó hordozta is;
Nem akasztott - ember' haja,
Mint a' Rézlik' rőt buklija.

Édes a' te dalolásod,
Jérceforma kótyogásod;
Kitykotyod innepi - ének
Bús szívemnek, szegénykének.

Ha bánatom közlöm veled,
Egy szódra lelkem megéled:
Ha jó kedvem csúcsorodik,
Általad megszaporodik.

Mikor hideg szelek vagynak,
Mérget elveszed a' fagynak;
És mikor a' hó nyár lankaszt,
Nekem te megfrissíted azt.

Ha tégedet nem láthatlak,
Be óhajtlak, be siratlak!
'S ha képed kezembe akad,
Szememből örömköny fakad.

Téged hordozlak útamban,
Téged ölellek ágyamban,
És valahányszor felkelek,
Szerelmedről énekelek.

Együtt be sokszor feküdtünk,
Bár soha meg nem esküdtünk.
Mi holtiglan el nem válunk,
'S az éjjel is együtt hálunk.

Oh ha szívünk' szerelmének
Kis zálogi szü'etnének,
'S ott ülnének hosszú sorral,
A' kuczikban, tele borral!

Oh bár csak feleségemmel
Téged cserélhetnélek - fel!
Hogy te fiakat, lányokat,
Szűlnél apró kulacsokat!

zsenám meg' kulaccsá válna,
'S borral mindég színig állna;
Az ő bőre úgy is csikó,
Belé férne négy öt akó.

De jaj engem ide 's tova!
Elvisz a' Szent - Mihály' lova!
Szerelmed megemészt végre,
'S te elmaradsz özvegységre!

Keserves sors! adjatok bort,
Lakjuk - el előre a' tort.
A' mi menne más kutyába,
Jobb, menjen magunk' torkába.

Akadtam még egy bankóra,
Kit szántam szemborítóra.
De, vakságtól ki már nem fél,
Minek annak a' szemfedél?

Kincsem, violám, rubintom,
Itt az utolsó forintom;
Értted adom ezt is, tubám,
Csak szácskádhoz érhessen szám.

Oh csókollak, oh üllelek,
Míg moeazanok, míg lehellek!
Tested tegyék holt testemhez,
'S e' rövid írást fejemhez:

Útas, köszönj rám egy pint bort!
Itt látsz nyugodni egy jámbort,
Elete' jó 's hív párjával,
Csikóbőrös - kulacsával.

I V Ó - D A L.

Igyunk, barátim! a' komor
Bú' lángja nem csatázik,
Ha Mádi borral a' gyomor,
A' kis pokol megázik.

ELET ÉS LITERATÚRA.

Igyál, ne e' szőlőgerezd'

Levével öblödet feresszd.

Vígadj, öcsém, ma - holnap

Zsákjába duggat a' Pap.

Mi gondod a' továbbira,

'S világodat hogy' éled?

Tekints csak itt e' Mádira,

Szíved, tudom, megéled.

Más hadd gyötörje bús fejét,

Töltvén bolond esztendejét;

Éljünk rövid napunkkal,

Múlatva víg Igyunkkal.

A' Bacchusz Úr' pinczéjibe

Magam leszek vezértek.

Nunc est bibendum, ennyibe

Horáttzal egyet értek.

Igyunk! eb a' ki nem barát!

Üritse minden poharát!

Most rajta, poculatim

Igyunk, igyunk, barátim!

A' SZEGÉNY ZSUZSI.

Estve jött a' parancsolat

Violaszín pecsét alatt,

'S egy szép tavaszi éjszakán

Zörgettek Jankóm' ablakán.

Épen akkor vált-el tőlem,
Vígan álmodott felőlem;
Kedvére pihent ágyában,
Engem ölelvén álmában.

Mikor bús trombi'aszóra
Ülni kelle mingyárt lóra,
Elindulván a' Törökre,
Jaj, talán elvált örökre.

Sírva mentem quartélyáig,
'S onnan a' kertek' aljáig.
Nyelvem indult bús nótára
Árva gerlitze' módjára.

Csákóját könnyel öntöztem,
Gyáspántlikám rá kötöztem;
Tíz rózsát hinték lóvára
Száz annyi csókot magára.

A' lelkem is sírt belőlem
Mikor búcsút veve tőlem.
Isten hozzád! többet nem szólt,
Nyakamba borult, megcsókolt.

FARSANG-FARKÁN.

Úzik már a' farsangot.
Bor, muzsika, táncz, mulatság,
Kedves törődés, fáradság,
Kik itten mulattatok,
El innen! oszoljatok!
Kongatják a' harangot;
Úzik már a' farsangot.

Fussatok kedves napok !
Tíz hete , hogy vígassággal
Múlatátok a' világgal ,
Most itt leptek s' Papok ;
Fussatok , kedves napok !

Pissz , minden tánczpaloták !
Ürüljön boros - asztalom ,
Némüljön-meg a' czimbalom ;
Szünjetek-meg , hahoták !
Pissz minden tánczpaloták !

Könyvhöz Dáma , Gavallér !
Elég volt a' sok ördögnek ,
Kik belőletek köhögnek.
Itt van , itt , a' szent Pallér ;
Könyvhöz Dáma , Gavallér.

Itt a' bőjt , koplaljatok.
Tisztuljatok szent olajjal ;
Eljetez heringgel , vajjal.
Búcsút a' kolbászoknak ,
'S a' sunkáknak , fánkóknak.
Szent ételt is szopjatok ;
Itt a' bőjt , koplaljatok !

Vége már a' nőszésnek !
Kiknek eddig nem jutott pár ,
Úton , útfelen , elég jár.
Csont azoknak , kik késnek ,
Vége már a' nőszésnek.

Élni kell a' bőjtbe is ;
Azért a' ki párt lele ,

Bújjon kuczikba vele.
 Jó a' jó, innepben is;
 Élni kell a' böjtben is.

Most nyugodjunk, adié,
 Pislog sok Dáma, Gavallér
 'S beteg; oda a' sok tallér.
 Majd megtér egészsége,
 Kedve, 's bágyadt szépsége.
 Költsége is tán kijő;
 Nyugodjunk most, Adieu!

E' nagyszépségű, mások után dolgozott dalok között a' koronát a' *Paraszt-dal* érdemli, még inkább mint a' Csokonay által önmagából merített *Csikóbörös Kulacs*, hol az ő dévaj ere kifogyhatatlanságát nem csudálni nem lehet. Kép, szóllás, szó, 's az egész szín a' Csokonaytól olly igen ismért világból van véve, 's a' dal *simplex duntaxat et unum*. Csokonay valóban Tenniers. Mint ragyogna ő, ha csak Tenniers akart volna inkább maradni, mint hogy Ódaköltő is leve! Mert, csak valljuk-meg, maga az a' csudálójitól csudált trillás és Lillás *Földiekkal játszó* is rendes egy Óda!

'S midőn az ő megtévedéseinek okát mi is egyenesen abban keressük, a' miben Kölcsey leli, meglep bennünket a' Dán Minister Gróf Bernstorff emlékezete. Ez, látván Klopstocknak első dolgozásaiból, mi fog belőle válhatni, ha minden

idejét czéljaira fordíthatja, álthívá Koppenhágba, bemutatá nemzete' Nagyjainak 's Királyának, 's neki fizetést rendeltete, neki titulust adata. Angliában a' Színjátszók a' legfényesbb házakhoz, a' legcsillogóbb körökbe bocsátatnak, hogy ismerjék a' világot, mellyet a' színen mutatnak. A' következtetést Olvasóinkra bízunk.

Gazdaginknak a' fiatal jeles Írókat kellene boldogítani; csak egyet, de nagyon. Felosztva, az erő kevesebb hasznot hajt, 's a' nagy Egy' példája ezereket teremtene. Az apró segedelmeknek következései is kicsinyek. *Kazinczy Ferencz.*

 II.

H Á Z I - R O S T A.

I.

Nem oldalog úgy a' házi - eb a' felemelt bottól, nem a' gyanakodó varju a' vadásztól, mint én oldalgék egész életemben a' Recensektől: Recensiók' olvasására rendesen borsódzik vala testem; és, íme — most Én recenseálok! Erre Apológia kell.

Régen gyanítám én, hogy a' Recensióknak hazánkban immanens erejük van: az ügy helyett maga a' Recensens nyer általok. Egy pár szóval kifejtem a' dolgot. Majd csak nem a' pyramisokkal egykorú Maxima ez: Ha békét akarsz, készíts